

Kap 7 : Monarkisk statsvetenskap

Folkstat kallas den stat där statsledningen företräder folkets breda lager. Folkstaten förkroppsligas oftast i en ledarpersonlighet eller en begränsad elit.

Metapedia (2020)

Folkstat är ett flytande begrepp med vagt positiva associationer. Här används det som en beteckning på monarkier där en regent formellt eller *de facto* härskar med folkets stöd, men någon maktbalans inte föreligger. 1600-talets svenska militärstat, 1700-talets upplysta monarkier & 1800-talets konstitutionella monarkier var folkstater. Under 1900-talet råkade begreppet i vanrykte. Frankrike under Napoleon, Tyskland under Hitler & Ryssland under Stalin var också folkstater.

Den alternativa beteckningen är *populist autocracy* eller *caesarism* med särdraget att härskaren uppmuntrar folkets kritik av de privilegierade i avsikt att framställa sig själv som en acceptabel kompromiss mellan Scylla & Charybdis. Både skydda folket från överklassen & överklassen från folket. Debatten om den svenska monarkins ”rätta natur” vacklar dock fortfarande mellan skilda ståndpunkter.¹

Här beskrivs: (1) Den svenska militärstaten. (2) Den begränsade monarkin. (3) Den upplysta monarkin. (4) Hegels ”perfekte prins”. (5) ”Den monarkiska principen.” (6) Borgarstaten. (7) ”Den engelska kompromissen”. (8) ”Parlamentarism uppifrån.” (9) Neo-monarkismen.

Intrycket är att den svenska statsvetenskapen är högst selektiv i sin skildring av monarkins idéhistoria. Monarki likställs nästan alltid med despoti.

* * *

Den svenska militärstaten (1563-1721)

Under mellankrigstiden fanns en debatt om det folkliga stödet för den svenska stormaktspolitiken. Klassikern i ämnet är Axel Strindberg (1937) ”Bondenöd och stormaktsdröm”. Slutsatsen av den var att stormaktsdrömmen i praktiken var ett adligt rövertåg & Göticismen ett sätt att försvara tilltaget.² Den senare forskningen har snarare talat om obefogad rädsla för grannstaterna & att anfall var bästa försvaret.³ Strindberg verkar dock ha haft en poäng:

Eftersom kungarna låg i fält växte hemmaadelns makt & bönderna lärer sig med kungahuset för att begränsa den. Deras politik fungerade dock bara tidvis. Johan III & drottning Kristina var mycket adelsvänliga & under de långa förmyndarregeringarna var det t o m adeln som styrde. För att återställa maktbalansen stödde bönderna även enväldet. I utbyte reducerades adelns privilegier.

Den svenska militärstaten växlade således mellan två politiska system: folkstat (=feodalt envælde med stöd av de ofrälse stånden) & ständervælde (=en svag regent eller förmyndarstyre; i praktiken en adelsrepublik). Detta fortsatte även efter stormaktstidens slut. Frihets-

¹ Nilsson 2017: ss. 115-134.

² Boëthius

³ Gustafsson 2012: ss. 86-87.

tiden innebar ständervälde. Det gustavianska enväldet innebar en folkstat. 1809-1865 var det ständervälde för sista gången. 1914 hade bondehögern förhoppningar om att folkstaten åter skulle ersätta partiväldet (eller troddes åtminstone ha sådana förhoppningar). 1966 fanns liknande socialdemokratiska farhågor om det s k ”Tutarydståget”.

Kombinationen stöd av kungahuset & adelshat har varit svår att förklara ur marxistisk synvinkel, kung & adel tillhör ju båda överklassen, men antas således ha en historisk förklaring. När Gustaf V i sitt borggårdstal 1914 hänvisade till “Från tider så fjärran, att de höljas i sagans dunkel, har detta rikets byggnad vilat på grundvalen av det fast och orubbligt sammangjutna förtroendet mellan konung och folk” var det inte taget ur luften, utan beskrev 350 år av klasskamp mellan adel & bönder, med de ofrälse stånden i en ohelig allians med kungahuset.⁴

Den alternativa, mera fredliga förklaringen, antogs vara det regionala självstyret med anor från vikingatiden och/eller att feodaltidens storgods med ety livegen arbetskraft aldrig fick fäste i Sverige-Finland, utan att den självägande odalbonden dominerade. En tredje hypotes var att de stora krigen i någon mening var ”demokratidrivande”. Förmyndarregeringarna & de täta dynastibytena (se bilaga 2) förhindrade en kontinental utveckling till absolut monarki. Dynastierna hann aldrig etablera sig förrän det var över.

Fr o m mellankrigstiden accepterades den unika ”Nordiska demokratin” som en korrekt ”socialdemokratisk” tolkning av svensk historia. Kritiken har varit att denna anslående bild är mera baserad på retorik & önsketänkande än på forskning. Kritiken av kritiken har varit att tolkningen beror på vilken aspekt av demokratin som man studerar.⁵ Den senaste multi-dimensionella demokratidefinitionen (V-Dem) skiljer på val-, liberal-, deltagar-, deliberativ- & jämlikhetsdemokrati.

* * *

Från Westfaliska freden (1648) till Wienkongressen (1814): ”Den tyska monarkidebatten”

16-, 17- & 1800-talets konstitutionella monarkier skapades inte i ett statsvetenskapligt vakum. Nordin refererar i sin avhandling ”Frihetstidens monarki” (2009) till en pågående debatt:

Kontinentala statsrättsteoretiker hade länge behandlat monarkin som en institution vars symbolvärde inte behövde ha direkt samband med konungamaktens omfattning. I Tyskland, menar historikern Horst Dreitzel, laborerade man främst med tre modeller av inskränkt monarki. Enligt den första, *monarchia pura*, begränsades konungamakten endast genom konstitutionella skrankor som satte upp ett ramverk för monarkens handlingsutrymme. Enligt den andra, *monarchia mixta*, fanns det flera konkurrerande eller balanserande statsorgan, som var likaberättigade till beskärda delar av statsmakten. I denna föreställning var alltså majestätsrättigheterna fördelade mellan olika jämbördiga statsorgan. Enligt den tredje teorin, *monarchia limitata*, var monarken tvungen att samarbeta med olika administrativa organ i regerandet, men var ensam innehavare av statsmakten.⁶

⁴ Villstrand 2009; Scherp 2013.

⁵ Karlsson Schaffer 2010; Kurunmäkt & Strang red. 2010; Bengtsson 2019.

⁶ Nordin 2009: ss. 270-271.

Den upplysta monarkin förefaller som ett exempel på *monarchia pura*. Montesquieus makt-delning är ett exempel på *monarchia mixta* där kungen (i det amerikanska fallet presidenten) är ett av flera konkurrerande statsorgan. Den svenska modellen är en *monarchia limitata* där kungens makt inskränks av riksdagen.

* * *

Fredrik II: Upplyst monarki

Begreppet ”upplyst monark” är belagd sedan c. 1670 (då känt som ”den nya doktrinen”) & innebar en kombination av envælde & reformer. Gustaf III:s svärfar Fredrik II av Preussen (1712-1786; ”filosofen på tronen”) anses ha varit först. Även de två gustavianerna Gustaf III & Gustaf IV brukar inkluderas.

Den upplysta monarkin brukar ses som en fas i övergången mellan envælde & parlamentarism, men förefaller snarare som ett försök att sätta enväldet av Guds nåde på sekulär grund genom att poängtera monarkins statsnytta. Upplysningsfilosofernas & fysiokraternas entusiasm för fenomenet har smittat av sig på senare generationer. Även Karl XIV Johan & sonen Oscar I brukar skildras som upplysta monarker.⁷

1790 publicerades Fredrik II:s samlade verk. Många av Karl Johans senare yttranden återfinns ordagrant i ”En essä om formerna för riksstyret och om monarkens plikter” från 1777. Det lönar sig också att leta influenser i Karl Johans franska bekantskapskrets. Han umgicks med ”Napoleon-dissidenter” som Juliette Récamier (1877-1849), Germaine de Staël (1766-1817) & Benjamin Constant (1767-1830) som alla under kejsardömet tvingades i landsflykt p g a sina upplysningsidéer. Récamier & de Staël drev varsin salong. Constant var en journalist & statsvetare, känd för sina idéer om regentens indirekta styre genom lagar & utnämning-makten i stället för genom militära dekret.

* * *

Hegel: ”Den perfekte prinsen”

Den tyske filosofen Friedrich Hegel (1770-1831) inkluderade i sin rättsfilosofi (1821) ett ofta citerat försvar för den konstitutionella arvsmonarkin att suveränen har en neutral position ovanför de nationella särintressena & att han (symboliskt) representerar nationen som helhet. Suveränen hävdas på detta sätt garantera folkets rättigheter. Kritiker som Karl Marx har senare skjutit in sig på teorins demokratiska underskott: Med en sådan position representerar inte suveränen folket eller nationen (som består av folket) utan bara sig själv. Andra har hävdad att Hegel blev ett offer för sin egen dialektik: Absolut monarki (=tes), franska revolutionen (=antites), konstitutionell arvsmonarki enligt 1791 års franska författning (=syntes).

Litteraturen om Hegels rättsfilosofi är mycket omfattande. Resonemanget ovan är grundat på översikter & specialartiklar (Diamond 2004; Kain 2015; Znoj 2017). Det finns även en avhandling (Bosworth 1984 & 1991). Christopher Boströms statslära förefaller som en vidareutveckling av Hegels idéer.

* * *

⁷ Bluche 1968; Scott red. 1990.

Tyskland: ”Den monarkiska principen”

1845 publicerade den tyske rättsfilosofen Friedrich Stahl (1802-1861) en pamflett ”Das monarchische Princip”, som kan sammanfattas: Gärna folkinflytande men absolut inte folkstyre! I praktiken innebar det ett system av ”oparlamentarisk konstitutionalism”, där det visserligen förekom allmänna val men suveränen inte var bunden av sitt parlament. Stahls tankegångar fick stort genomslag & kom 1871-1918 att utgöra det tyska kejsardömets ”statsideologi”. Prutsch refererar några viktiga tankegångar:

“In a political system committed to the monarchical principle, the right of the monarch to rule at his own discretion was not restricted. According to Stahl, the following elements were distinctive for the principle: 1) the monarch controlled not only the execution of laws, but all administration, and was hence entitled to issue regulations and decrees; 2) he alone had the right of initiative in legislation, the representative body only a right of petition; 3) the budgetary competences of the chambers had to be restricted; A full right of veto was unacceptable, since such a prerogative ”calls the government itself into question , [...] [and] forces the prince to comply with the *Stände* everywhere”. Above all, the monarchical principle demanded 4) “the prince has the right and power to reign himself”. That implied ministers could never be politically, but only juridically responsible: ministerial responsibility serves only the purpose of ”constitutionality as in England the purposes of parliamentary government.” In the event of diverging interpretations of the constitution or a constitutional conflict ”preserving the prestige of the monarch must, according to the monarchical principle, be the overriding principle”. For Stahl, only the monarch had the ultimate right to interpret the law, as he was the father of the constitution both in the figurative and literal sense.”⁸

Den monarkiska principen var svår att tillämpa fullt ut, ”svårt att vara Gud”, som ryssarna uttrycker det. Tyskarna diskuterade därför också en kompromiss mellan rättsstat (=styrning genom lagstiftning enbart) & polisstat (=implementering av lagstiftningen genom en ”självgående” byråkrati). Detta skulle möjliggöras genom strikta hierarkier & noggranna befattningsbeskrivningar. I praktiken verkar det dock ha funnits ett ”halvhemligt” komplement av dekret, muntliga eller underförstådda instruktioner, gummiparagrafer & fullmakter. Systemet vann spridning och är numera känt som ”managed” eller ”guided democracy”.

*

Den prussiske ”statsideologen” Heinrich von Treitschke (1834-1896) var ännu orubbligare i sin monarkiska övertygelse. Det förefaller ha haft sin grund i monarkins roll i Tysklands enande. Treitschkes tankar om monarkin som sammanhållande kraft var även inflytelserika i Japan. Jag citerar:

ON MONARCHY

The will of the state is in a monarchy, the expression of the will of one man who wears the crown by virtue of the historic right of a certain family; with him the final authority rests. Nothing in a monarchy can be done contrary to the will of the

⁸ Prutsch 2013: ss. 191-192.

monarch. In a democracy, plurality, the will of the people, expresses the will of the state. A monarchy excels any other form of government, including the democratic, in achieving unity and power in a nation. It is for this reason that monarchy seems so natural, and that it makes such an appeal to the popular understanding. We Germans had an experience of this in the first years of our new empire. How wonderfully the idea of a united Fatherland was embodied for us in the person of the venerable Emperor! How much it meant to us that we could feel once more: "That man is Germany; there is no doubting it."⁹

Även om all form av skriftlig dokumentation saknas, förefaller Stahl & Treitschke själv-skrivna som drottning Victorias politiska husgudar. "The venerable prussian emperor" var trots allt hennes morfar. Det har antagits att Gustaf V hade liknande åsikter, men bevis saknas. Förmodligen påverkades han negativt av sin mor som var bitter över att hennes hemstat Nassau annekterats av Preussen.

* * *

Edmund Burke (1729-1797)

Politikern Edmund Burke är huvudsakligen känd för sin pamflett "Reflections on the Revolution in France" (1790). Tesen var att en ideologiskt driven samhällsomvandling med nödvändighet måste misslyckas eftersom den skulle sluta med att alla var oeniga om allt. Det måste finnas gemensamma normer & en stat som upprätthöll dem. Även motböckerna har blivit mycket kända: Mary Wolstonecraft "A Vindication of the Rights of Men" (1790) & Thomas Paine "Rights of Man" (1791). Ett sidospår i pamfletten var att lag stiftas av de levande för de levandes räkning. Inte för de ofödda som är fria att stifta sina egna lagar. Varje generation skapar sin egen värld. Burke är inte fullt så reaktionär som han gärna framställs.

Burke har haft ett stort inflytande på den svenska samhällsdebatten (se kapitel 19), men faktiskt blev han inte översatt till svenska förrän 1982.

*

Bentham & Mill: Borgarstaten

Det finns inga Bernadotter av Guds nåde. Karl Johan var upplysningsvän. Oscar I och senare regenter har varit starkt influerade av utilitaristiska & liberala filosofer som Jeremy Bentham & John Stuart Mill vars idéer passade väl in i en moderniserad (=sekulär) monarkisk ideologi. Text kunde den ursprungligen Lutheranska paternalismen nu motiveras med att målet för mänskliga handlingar måste vara att de ledde fram till "så stor välfärd och framgång för så många medvetna väsen som möjligt". Liknande idéer har varit en allmän trend, så att det buddhistiska kungariket Bhutan på 1970-talet t o m införde begreppet "bruttonationallycka" som statsideologi.

Det finns inte plats att utveckla ämnet i detalj, men det går att dra tre slutsatser relevanta för den svenska monarkin: (1) Kungahuset & dess monarkiska omgivning är för litet för att bära upp en egen ideologi. Utländska idéer äter sig hela tiden in. (2) Statens problem är eviga. Förändringen är att gamla lösningar motiveras med nya argument. (3) "Tidens förstörande

⁹ Treitschke 1958.

krafter” är inte fullt så destruktiva som republikanerna gärna intalar sig. Liksom det finns ett ”evigt Ryssland” finns det ett ”evigt Sverige”.

* * *

Bagehot & Dicey: Den engelska kompromissen

1688-1689 överfördes den politiska makten från det engelska kungahuset till parlamentet genom den så kallade Bill of Rights, även känd som den ärorika revolutionen. Det dröjde dock innan det engelska kungahuset accepterade konsekvenserna. Först drottning Victoria kunde tvingas in i en helt passiv roll.¹⁰ Journalisten Walter Bagehot beskrev 1867 års praxis i åtta punkter:¹¹

- [Man måste skilja på ”the efficient & the dignified constitution”, med vilket menas staten & dess ansikte utåt. Den som är ansiktet utåt (under Bagehots tid drottning Victoria) har som uppgift att legitimera statens beslut i befolkningen. För att detta skall vara möjligt måste monarken symboliskt bete sig som om Bill of Rights inte existerade. Nedan utvecklas konsekvenserna.
- Monarkin får sin styrka genom att koncentrera intresset till en enda person och genom att vädja till känslorna – i praktiken för familjen & nationen. Republikanerna är svaga eftersom intresset för dem är uppsplittrat på många personer och eftersom de vädjar till förståndet. Eller: ”Its mystery is its life. We must not bring the Queen into the combat of politics, or she will cease to be revered by all combatants; she will become one combatant among many.”
- Monarkin får sin styrka genom den ”monarkiska mystiken” med ett ursprung i traditionen och i religionen. Många faktorer bidrar till mystiken: Genealogin som ger kontinuitet över generationer, det livslånga ämbetet som gör monarken till ett varaktigt inslag i enskilda människors liv och informationsbristen. Denna senare gäller både ämbetet (det diffusa ansvaret, immuniteten, ställningen ”ovanför partierna”) och personen (ensam, isolerad, reserverad, ofelbar). Eller: ”Its mystery is its life. We must not let daylight in upon magic.” [Detta tolkas ibland som att monarkismen skulle vara en (politisk) religion, men det är tveksamt. Känsloläget är dock högt & svårt att skilja från en personkult.]
- Monarken är toppen av samhällspyramiden och en lättbegriplig nationell symbol för den utbildade massan. Prakten kring hovet inskräper detta.
- Monarken är en moralisk förebild.
- Monarkin är ett bålverk mot demokratin. Den döljer hur samhällets eliter kämpar om makten. Om folket visste vad som försiggick skulle de kräva medinflytande!
- Genom regentens politiska maktlöshet är monarkin de facto en förklädd republik. [Ett Montesquieu-citat.]
- Och slutligen: ”To state the matter shortly, the sovereign has, under a constitutional monarchy such as ours, three rights – the right to be consulted, the right to encourage,

¹⁰ Kuhn 1996.

¹¹ Bagehot 1873.

the right to warn.” Enligt konstitutionen hade monarken även kvar ett antal maktbefogenheter – s k ”reserve powers” – men det var oklart om han eller hon kunde utöva dem. Faktiskt har de inte använts sedan 1700-talet. De tillhör ”the dignified constitution”, inte ”the efficient constitution”, d v s är enbart symboliska. Den svenska motsvarigheten är att regenten fortfarande har några hedersposter & dito uppdrag (se kapitel 15: Torekovkompromissen).

Bagehot har varit svår att placera politiskt, han antas vara liberal, men hans bok ”the English Constitution” citeras även av monarkister. Karl Staaff var starkt påverkad av dess idéer & försökte 1906 & 1914 på ett liknande sätt passivisera Gustaf V i egenskap av ämbetsman, men behålla honom i egenskap av symbol, vilket dock inte lyckades förrän 1917-18 under hans efterträdare Nils Edén.¹² Efterdebatten i ämnet spretar, men har gemensamt att monarken numera (från 1974) inte längre behövs för att legitimera statens beslut.¹³ (Se även kapitel 35.)

Bagehots egentligen mycket konkreta observationer om drottning Victorias publika roll har skapat en ocean av ”postmoderna” spekulationer om monarkins ställning mellan dikt & verklighet. Själva skiftet tillskrivs tänkare som Lorenz von Stein & Angelo Camillo De Meis. Båda angelägna om att i nationens intresse ge monarkin en folklig framtoning – men med måtta.¹⁴ En mera kallhamrad marxistisk tolkning är att den ärorika revolutionen var en revolution uppifrån utan folklig förankring. Folket levde kvar i sina gamla föreställningar. Vilket på något sätt måste hanteras.

*

Ytterligare en inflytelserik bok från samma tid är A.V. Dicey (1885) ”Introduction to the study of the constitution” som bland annat jämför den engelska & den franska monarkin. I likhet med Edmund Burke drar Dicey slutsatsen att rigida författningar inte är något skydd mot förändring. Man måste kunna kompromissa – annars blir det revolution. Dicey har också en förklaring till att monarkin passade det engelska samväldet som handsken:

“Any great change in the form of the constitution of England, e.g. the substitution of an English republic for a limited monarchy, might deeply affect the loyalty of all the British colonies. Can any one be certain that New Zealand or Canada would, at the bidding of the Parliament of the United Kingdom, transfer their loyalty from George V. to a President chosen by the electorate of the United Kingdom, and this even though the revolution were carried out with every legal formality including the assent of the King himself, and even though the King were elected the first President of the new Commonwealth? Is it certain that a federated union of England, Ireland, Scotland, and Wales would command in our colonies the respect paid to the present United Kingdom? These questions may well seem strange: they are not unimportant. The King is what the Imperial Parliament has never been, the typical representative of Imperial unity throughout every part of the Empire.”¹⁵

* * *

Frankrike: ”Parlamentarism ovanifrån”

¹² Staaff 1914; Staaff 1917

¹³ Tingsten 1963b; Craig 2007.

¹⁴ Deploige & Deneckere red. 2006; van Osta 2006.

¹⁵ Dicey 1982: fotnot 107, s. cviii.

Efter Napoleonkrigen skulle de fördrivna dynastierna återinsättas. Först återinsatt var den franske greven Ludvig (XVIII) av Bourbon. Denne var bror till den avrättade kung Ludvig XVI – giljotinerad 1793 – och när dennes son Ludvig (XVII) 1795 dog i fängelset hamnade brodern först i tronföljden. Ätten Bourbon var visserligen historiskt belastad, men det mest legitima alternativ som stod till buds. Ludvig skulle dock vingklippas eftersom både tsar Alexander och senatens ledare Talleyrand bedömde en återgång till förhållandena före 1789 som omöjlig. Ludvig ville annorlunda.

Den 3 maj 1814 anlände Ludvig till Paris. Villkoret för segrarmakterna att stödja honom var att det fanns en konstitution. Senaten hade ett färdigt förslag baserat på 1791 års franska konstitution som dock Ludvig vägrade acceptera. I stället blev det en dragkamp där Ludvig försvarade "l'ancien régime's" traditioner mot revolutionens demokratiska landvinningar. Inledningsvis ville han t ex inte se sig som utsedd av senaten eftersom hans legitimitet var av Gud. Han ville inte heller legitimera sin ställning genom konstitutionen utan hävdade tvärtom att konstitutionen fick sin legitimitet genom att han själv godkände den. Kompromissen blev att han frivilligt (=utan att uppmanas därtill) avgav ett löfte att följa den.

*

Den nya konstitutionen förhandlades fram under tidspress och skrevs under den 30 maj. Den har senare beskrivits som en förlängning av Napoleoneran med inslag av engelsk parlamentarism och där det viktigaste nya var att monarkens befogenheter var så klart specificerade att man visste när han bröt mot dem. Samtiden beskrev den som att Ludvig genom att omfamna revolutionen lyckades få den att framstå som ett olyckligt mellanspel i en för övrigt harmonisk utveckling från envælde till maktbalans. Onekligen en prestation.

Folkrepresentationen var uppdelad på ett överhus (senaten) & ett underhus (deputeradekammaren). Valbarhet till deputeradekammaren krävde att man fyllt 40 & betalade minimum 1000 francs i skatt. Kungen utnämnde själv senaten. Ytterligare ett inslag i "systemet" var att osynliggöra kungen som politiker. Genom att hålla sig i bakgrunden skulle han slippa ta det politiska ansvaret, utan kunna skylla på sina ministrar. Ludvig var även mycket angelägen om att framstå som "folklig": klädde sig enkelt, tog promenader i omgivningen & framställde sig i alla sammanhang som en medborgarmonark i takt med tiden.

Innebörden av 1814 års franska konstitution och dess livskraft debatterades livligt från dag ett. Debattören François-René Chateaubriand såg den som fortsatt envælde, men genom ombud. Statsvetaren Benjamin Constant såg den som en övergångsform till det engelska styrelsesättet: Kungen som en medlare mellan särintressen snarare än en härskare. Filosofen Friedrich Hegel (1770-1831) betonade de nyinförda medborgerliga rättigheterna, särskilt då den privata äganderätten.¹⁶

* * *

Maurras: Den neo-monarkiska renässansen

Neo-monarkismen är ett samlingsnamn för ett antal sentida monarkiska ideologier.¹⁷ Mest känd är fransmannen Charles Maurras (1868-1952), ledare för den högerextrema rörelsen

¹⁶ Hegel 2001.

¹⁷ Tingsten 1933: ss. 79-85; Tingsten 1966: ss. 172-187.

Action Française. I likhet med de svenska ”ny-ultraisterna” Harald Hjärne & Rudolf Kjellén (se kapitel 14) hade Maurras en organisk syn på staten och poängterade traditionen som ett sätt att stärka den nationella sammanhållningen. Kortversionen av Maurras ideologi är:

”[Charles Maurras] har framför allt blivit känd för sin politiska åskådning, sin monarkism. Till stor del är denna betingad av hat mot demokratin. Ingen har mera skarpsynt än Maurras uppvisat folkstyrelsens svårigheter och svagheter. Demokratin, som lever på diskussion och partibildning, stimulerar missnöjet, motsättningarna, särintressena och den inre striden. Politikerna och deras följn glömmar vad som enar och framhäver endast det som skiljer. I grunden är därför demokratin endast en etapp på vägen till anarki, till ett allas krig mot alla. Räddningen ligger i en hierarkisk ordning, krönt av en monark med stor, om än icke absolut makt. I dennes intresse ligger att sammanhålla folkgrupperna, att främja enigheten och helheten, ty han identifierar sig genom sin ställning med staten själv. Samtidigt skall statsmakten decentraliseras; den regionala och professionella gemenskapen skall befordras genom olika former av självstyrelse, och på denna väg skall motsättningen mellan klassernas – som är den för sammanhållningen farliga – suddas ut.”¹⁸

Det har inte gått att urskilja något specifikt ”svenskt” inflytande av Maurras' monarkiska idéer. Därtill var de i alltför hög grad allmängods. Men de var ett inslag i den tysk-fransk-engelska monarkidebatten & hävdas även ha haft ett inflytande på den italienska fascismens framväxt.

¹⁸ Herbert Tingsten. Patriot eller förrädare: Charles Maurras. Dagens Nyheter, 1947-02-16, s. 6.

Referenser

- *Bagehot, Walter. (1873.) *The English Constitution*. 2nd edition. <archive.org> (2018-01-01). [1:a upplagan 1867.]
- *Bengtsson, Erik. (2019.) *The Swedish Sonderweg in Question: Democratization and Inequality in Comparative Perspective, c.1750–1920*. *Past & Present*, Volume 244, Issue 1, August 2019, Pages 123–161.
- *Bluche, François. (1968.) *Le despotisme éclairé*. Paris: Fayard.
- *Boëthius, Bertil. (1938.) *Bondenöd och stormaktsdröm* [recension]. I: *Svensk Tidskrift*, 1938: ss. 126-134.
- *Bosworth, Stephen C. (1991.) *Hegel's Political Philosophy : The Test Case of Constitutional Monarchy*. Routledge.
- *Burke, Edmund (författare) & Holm, Carl G m fl. (översättare). (1982.) *Reflektioner om franska revolutionen*. Stockholm: Contra. [Originalen 1790.]
- *Chateaubriand, François Auguste René Vicomte de. (1816.) *The Monarchy According to the Charter*. London. <archive.org> (2017-01-01).
- *Constant, Benjamin. (2003.) *Principles of Politics Applicable to All Governements*. Indianapolis: Liberty Fund, Inc. <archive.org> (2017-01-01). [Översättningen är baserad på 1815 års upplaga. Diskussionen om en ”pouvoir neutre” är dock utförligare i utkastet.]
- *Craig, David M. (2007.) *Bagehot's republicanism*. I: Olechnowicz red. 2007: ss. 139-162.
- +Deploige, Jeroenen & Deneckere, Gita. (red.) (2006.) *Mystifying the Monarch*. Amsterdam University Press.
- *Diamond, Eli. (2004.) *Hegel's Defence Of Constitutional Monarchy And Its Relevance Within The Post-National State*. *Animus* 2004:9. ss. 105-130.
- *Dicey, A V. (1982.) *Introduction to the study of the law of constitution*. Indianapolis: Liberty Classics. [1:a upplagan 1885.] <libertyfund.org> (2019-01-01).
- +Holcroft, Thomas. (övers.) (1789.) *Posthumous works of Frederick II. King of Prussia*. Vol. 1-17 (1789). London: G. G. J. and J. Robinson. <books.google.se> (2017-01-01). (Originalen publicerades 1790 på franska.)
- *Frederick II, king of Prussia. (1777.) *An Essay on Forms of Government, and on the Duties of Sovereigns*. I: Holcroft 1789: vol. 5, ss. 5-33. (Political, Philosophical and Satirical Miscellanies.)
- *Gustafsson, Harald. (2012.) *Nya perspektiv på stormaktstiden*. *Historisk Tidskrift*, 2012: ss. 84-91
- *Hegel, Georg Wilhelm Friedrich. (2001.) *Philosophy of Right*. Kitchener, Ontario: Batoche Books Limited. <socialsciences.mcmaster.ca> (2018-01-01). [Originalupplagan 1821.]
- *Kain, P J. (2015.) *Hegel on Sovereignty and Monarchy*. *Idealistic Studies*, 45 (2015): ss.265-277.
- *Karlsson Schaffer, Johan. (2010.) *The forgotten revolution: Challenging conventional wisdom on Sweden's transition to democracy*. University of Oslo: Norwegian Centre for Human Rights. Unpublished manuscript. <mothugg.se> (2010-04-27).
- *Kuhn, William M. (1996.) *Democratic Royalism : The Transformation of the British Monarchy 1861-1914*. London: MacMillan Press Ltd.
- *Kurunmäki, Jussi & Strang, Johan. (red.) (2010.) *Rhetorics of Nordic Democracy*. Helsinki: Finnish Literature Society.
- *Nilsson, Klas. (2017.) *The Money of Monarchs : The Importance of Non-Tax Revenue for Autocratic Rule in Early Modern Sweden*. Lunds universitet: Statsvetenskapliga institutionen. (Avhandling.)
- *Nordin, Jonas. (2009.) *Frihetstidens monarki – Konungamakt och offentlighet i 1700-talets Sverige*. Stockholm: Atlantis.

- +Olechnowicz, Andrzej. (red.) (2007.) *The Monarchy and the British Nation, 1780 to present*. Cambridge University Press.
- *Osta, Jaap van. (2006.) *The Emperor's New Clothes. The Reappearance of the Performing Monarchy in Europe, c. 1870-1914*. I: Deploige & Deneckere red. 2006: ss. 181-192.
- *Prutsch, Markus Josef. (2013.) *Making sense of constitutional monarchism in post-Napoleonic France and Germany*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- *Scherp, Joakim. (2013.) *De ofrälse och makten : En institutionell studie av riksdagen och de ofrälse ståndens politik i maktdelningsfrågor 1660–1682*. Stockholms universitet: Historiska institutionen. [Avhandling.]
- *Scott, H M. (red.) (1990.) *Enlightened Absolutism : Reform and Reformers in Later Eighteen-Century Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- *Snyder, Louis. (1958) *Documents of German History*. New Jersey: Rutgers University Press.
- *Staaß, Karl. (1914.) *Det konstitutionella styrelsesättet*. Stockholm: Ljus.
- *Staaß, Karl. (1917.) *Det demokratiska statsskicket : jämförande politiska studier*. Del 1 & 2. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- *Strindberg, Axel. (1937.) *Bondenöd och stormaktsdröm*. Stockholm: Bonnier.
- *Tingsten, Herbert. (1933.) *Demokratiens seger och kris : Den författningspolitiska utvecklingen 1880-1930*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.
- *Tingsten, Herbert. (1966.) *De konservativa idéerna*. Stockholm: Aldus/Bonnier. [1:a upplagan 1939.]
- +Tingsten, Herbert. (1963a.) *Åsikter och motiv : essayer i statsvetenskapliga, politiska och litterära ämnen*. Stockholm: Aldus/Bonnier.
- *Tingsten, Herbert. (1963b.) *Den maktlöse monarken*. I: Tingsten 1963: ss. 149-161.
- *Tretschke, Heinrich von. (1958.) *Extracts from History of Germany in the Nineteenth Century and Historical and Political Writings*. I: Snyder red. 1958: ss. 259-262.
- *Villstrand, Nils Erik. (2009.) *Militärstaten som det mindre onda av två bondealternativ*. *Historisk Tidskrift* 2009:4, ss. 688-693.
- *Znoj, Milan. (2017.) *Political Will and Public Opinion: On Hegel's Theory of Representation*. *Filosofický časopis, Special Issue*, 2017:1, ss. 17-40.